

FARKLI SOSYO-EKONOMİK DÜZEYDEKİ 6-8 YAŞ ÇOCUKLARININ GELİŞİMSEL DEĞERLENDİRİLMESİ

Meziyet ARI
Pınar BAYHAN

Hacettepe Üniversitesi
Ev Ekonomisi Yüksekokulu
Samanpazarı – Ankara / TÜRKİYE

Elif ÜSTÜN
Berrin AKMAN

Hacettepe Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Okulöncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı
Beytepe – Ankara / TÜRKİYE

ÖZET

Bu araştırma farklı sosyoekonomik düzeydeki 6-8 yaş grubu çocuklarının gelişimlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu 143 çocuk oluşturmuştur. Çocukların gelişimleri McCarthy Çocuk Yetenek Ölçeği (MSCA) kullanılarak değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerin istatistiksel analizinde tek yönlü varyans analizi ANOVA kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sosyoekonomik düzeyler arasında fark olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Anaokulu çocukları, ilkököl çocukları, gelişim.

DEVELOPMENTAL EVALUATION OF CHILDREN AGED 6 TO 8 FROM DIFFERENT SOCIO-ECONOMIC STATUS

ABSTRACT

This study aims to evaluate the general development of 6-8 years old children of different socio-economic status. The sample population of the study consisted of 143 children. In this study, the general development of children was evaluated with the McCarthy Scales of Children's Abilities (MSCA). The findings of this research showed that significant differences between socioeconomic status and general development were apparent.

Key Words: Kindergarten children, elementary school children, development

GİRİŞ

Okulöncesi dönem çocuğun en hızlı geliştiği ve çevresinden en çok etkilendiği yıllardır. Bu dönemde çocuğun gelişiminin desteklenmesi önemlidir. Özellikle yetersiz sosyal ve ekonomik koşullara sahip çevrelerdeki çocuklar bu destekten yoksundurlar. Bu çocukların gelişimleri yeterli koşullara sahip çevrelerden gelen çocuklardan geri kalabilmekte, dolayısıyla okulda başarısız olabilmekte ve bazıları da eğitimlerini yarıda bırakabilmektedirler.

Türkiye'de 8 yıllık zorunlu temel eğitim sürecine geçilmesiyle birlikte her ilköğretim okulunun bünyesinde bir de anasınıfı kurulması zorunluluğu getirilmiştir. Ana sınıflarının yaygınlaşması ilköğretim sınıflarında çocuklar arası fırsat eşitliğinin sağlanması açısından çok önemli bir adımdır. Ancak anasınıflarındaki eğitimin niteliğinin de çok önemli olduğu gözardı edilemez bir gerçektir. Anasınıflarında öğretmenlerin kullanabileceği, çocukların okula hazırlanmasını sağlayacak, sistematik, yapılandırılmış bir eğitim programı sunulamamış olması anasınıflarında veya anaokullarında yapılan çalışmaların niteliklerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Erken çocukluk gelişimi ve eğitimi programlarıyla sosyoekonomik ve cinsiyete bağlı eşitsizlikleri gidermek, çocukları yaşatmak için gerekli olan en iyi koşulları sağlamak mümkün olabilmektedir (Myers, 1996). Çocuğun gelişim sürecinde ailenin etkilerinin yanısıra, okul (öğretmenler) da bu süreçte etkili bir çevre olarak görülmektedir (Gallagher, 1990). Nitelikli okulöncesi eğitimi alan çocukların genel başarılarının daha iyi olacağını ve akademik yaşamda da daha başarılı olacaklarını ileri süren pek çok araştırma vardır (Berrueta-Clement et al, 1986; Myers, 1996; Woodhead, 1986).

Bu çalışmada çocukların gelişimleri Mc Carthy Çocuk Yetenek Ölçeği (Mc Carthy Scales of Children's Abilities, MSCA) kullanılarak değerlendirilmiştir (Mc.Carthy,1972). Ölçek farklı yaş gruplarındaki çocukların genel gelişimsel değerlendirilmelerini, akademik başarılarını değerlendirmede ve öğrenme gücü olan çocukları tanımlamada kullanılmaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışmada çocukların bilişsel gelişimleri Mc.Carthy Çocuk Yetenek Ölçeği ile değerlendirilmiştir. Araştırmaya 6 yaş grubundan 26 kız, 25 erkek olmak üzere 51 çocuk, 7 yaş grubundan 21 kız, 22 erkek olmak üzere 43 çocuk, 8 yaş grubundan 20 kız, 29 erkek olmak üzere 49 çocuk toplam 143 çocuk alınmıştır. Örneklem grubunu oluşturan 6 yaş grubu çocuklarının 20'si alt, 15'i orta, 16'sı üst ; 7 yaş grubu çocuklarının 14'ü alt, 16'sı orta, 13'ü üst; 8 yaş grubu çocuklarının ise 16'sı alt, 16'sı orta ve 17'si üst sosyo-ekonomik düzeydedir ve bu çocuklara ölçeğin tüm alt testleri uygulanmıştır.

MCCARTHY ÇOCUK YETENEK ÖLÇEĞİ (MSCA)

İkibuçuk yaştan sekizbuçuk yaşa kadar kullanılabilen ölçek 18 alt testten oluşmakta ve alt testler, sözel, algısal performans, miktar, bellek ve motor olmak üzere beş temel ölçekte toplanmaktadır. Sözel, algısal performans ve miktar ölçekleri toplanarak genel bilisel index (GCI) ölçeğini oluşturmak-tadırlar. Ölçeğin sonunda elde edilen ham puanlar "index puanlara" dönüştürülmektedir. Elde edilen verilerin istatistiksel analizinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Farklı Sosyo Ekonomik Düzeydeki 6 Yaş Çocuklarının MSCA Index Puanlarının Karşılaştırılması

SES	sd	kt	ko	F	P
Sözel					
Gruplararası	2	646.02	323.01	2.35	0.1055
Gruplarıçi	48	6576.48	137.01		
Toplam	50	7222.50			
Algısal Performans				1.50	0.2324
Gruplararası	2	422.16	221.08		
Gruplarıçi	48	7053.48	146.94		
Toplam	50	7495.64			
Miktar				4.96	0.0109*
Gruplararası	2	453.77	226.88		
Gruplarıçi	48	2191.63	45.65		
Toplam	50	2645.42			
GCI				3.46	0.0393*
Gruplararası	2	2259.63	1129.81		
Gruplarıçi	48	15645.35	325.94		
Toplam	50	17904.98			
Bellek				3.62	0.0343*
Gruplararası	2	875.20	437.60		
Gruplarıçi	48	5801.53	120.86		
Toplam	50	6676.74			
Motor				1.18	0.3146
Gruplararası	2	311.38	155.69		
Gruplarıçi	48	6307.95	131.41		
Toplam	50	6619.33			

Tablo 1'e baktığımızda 6 yaş grubu için miktar ölçeği puanlarının ortalamalarının sosyoekonomik düzeylere göre önemli olduğu görülmektedir.

(F=4.9692, p=0.0109). Tukey HSD testi sonucuna göre; alt sosyoekonomik ile orta sosyoekonomik düzey arasındaki fark önemlidir (p<0.05) . GCI puanlarının ortalamalarının sosyoekonomik düzeylere göre önemli olduğu görülmektedir (F=3.4663, p=0.0393) Alt sosyoekonomik ile orta sosyoekonomik arasındaki ve alt sosyoekonomik ile üst sosyoekonomik arasındaki fark önemlidir (p<0.05).

Bellek ölçeği puanlarının ortalamalarının sosyoekonomik düzeylere göre önemli olduğu görülmektedir (F=3.6206, p= 0.0343) Alt ve orta sosyoekonomik arasında ve alt ile üst sosyoekonomik arasındaki fark önemlidir(p>0.05).

Tablo 2. Farklı Sosyo Ekonomik Düzeydeki 7 Yaş Çocuklarının MSCA Index Puanlarının Karşılaştırılması

SES	sd	kt	ko	F	p
Sözel					
Gruplararası	2	2070.32	1035.16	15.76	0.0000
Gruplariçi	40	2626.42	65.66		
Toplam	42	4696.74			
Algısal Performans					
Gruplararası	2	1002.06	501.03	6.26	0.0043*
Gruplariçi	40	3199.70	73.99		
Toplam	42	7495.64			
Miktar					
Gruplararası	2	439.80	244.90	3.07	0.0375*
Gruplariçi	40	3190.93	79.77		
Toplam	42	3680.74			
GCI					
Gruplararası	2	6262.80	3131.40	8.55	0.0008*
Gruplariçi	40	14634.86	365.87		
Toplam	42	20897.67			
Bellek					
Gruplararası	2	1143.68	571.84	9.62	0.0004*
Gruplariçi	40	2375.94	59.39		
Toplam	42	3519.62			
Motor					
Gruplararası	2	418.77	209.38	1.76	0.1851
Gruplariçi	40	4758.01	118.95		
Toplam	42	5176.79			

*p<0.05 önemli

Tablo 2'ye baktığımızda Sözel ölçek puan ortalamalarının alt sosyoekonomik ile orta ve üst sosyoekonomik arasındaki farkın önemli olduğu görülmektedir (F= 15.75, p=0.0000). Algısal performans ölçeği puanlarının ve GCI ortalamalarının alt sosyoekonomik ile üst sosyoekonomik arasındaki fark önemli bulunmuştur (F= 6.26, p= 0.0043; F=8.55, p= 0.0008). Bellek ölçeği puanlarının ortalamalarına baktığımızda alt sosyoekonomik ile orta ve üst sosyoekonomik arasındaki farkın önemli olduğu görülmektedir (F= 9.62, p= 0.0004). Motor ölçek index puanlarının ortalamaları ile sosyoekonomik arasındaki fark önemsiz bulunmuştur.

Tablo 3. Farklı Sosyo Ekonomik Düzeydeki 8 Yaş Çocuklarının MSCA Index Puanlarının Karşılaştırılması

SES	sd	kt	ko	F	p
Sözel					
Gruplararası	2	1513.38	756.69	8.86	0.0006*
Gruplarıçi	46	3926.61	85.36		
Toplam	48	5440.00			
Algısal Performans					
Gruplararası	2	343.02	171.51	1.73	0.1872
Gruplarıçi	46	4538.61	98.66		
Toplam	48	4881.63	0.005		
Miktar					

çocuklarını anasınıfına gönderememe nedenlerinden en önemli nedenin kurumların pahalı olması ve maddi imkanlarının yetersiz kalması şeklinde cevaplandırıldığı görülmektedir.

Toplumumuzun okulöncesi eğitimin önemi konusunda yeteri kadar bilgili ve duyarlı olmaması, okulöncesi eğitimin zorunlu olmaması, M.E.B bağlı okulöncesi eğitim kurumlarının eğitimci, araç, gereç ve fiziksel koşullar açısından yetersiz olmasından dolayı Tablo 1’de 6 yaş farklı sosyokültürel düzeydeki çocukların miktar bellek ve bilişsel gelişim puanları arasındaki farkın önemli çıktığını söyleyebiliriz ($p<0.05$).

Alt sosyoekonomik düzeyde çocuğun maddi yarar sağlaması önem kazanırken üst sosyoekonomik düzeyde çocuğun psikolojik değeri ön plana çıkmaktadır. Bu açıdan baktığımızda, alt sosyoekonomik düzey aileler çocuğun eğitiminden çok bir an önce aileye maddi katkıda bulunması için çaba sarf ettiklerini üst ve orta sosyokültürel düzey ailelerin çocuklarının eğitimine, iyi yetiştirilmesine ve başarılı olmasına önem verdiklerini düşünebiliriz.

Ülkemizdeki 1995 yılı nüfus tahminlerine göre 0-6 yaş arası yaklaşık 8.5 milyon çocuk bulunmaktadır. Bu çocukların 5 milyonuna yakını 4-6 yaş grubunu oluşturmaktadır. Bu 5 milyon çocuktan sadece 20 bini okulöncesi eğitim kurumundan faydalanabilmektedir (Unicef,1996). Okulöncesi eğitim kurumlarımızın sayısı ve ülke çapındaki dağılımı toplumumuzun bu konudaki ihtiyaç ve isteklerine cevap verebilmekten çok uzaktır. (Milli Eğitim Bakanlığı, 2000)

Tablo 2’de farklı sosyoekonomik düzeydeki 7 yaş çocuklarının sözel, algı, genel bilişsel gelişim ve bellek puanları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Nitelikli eğitime erken yaştan itibaren başlanması çocukların ileriki yıllardaki akademik başarılarını olumlu yönde etkilemektedir (Pines, 1995, Bradley, 1998). Okuma becerilerinde de sosyoekonomik düzeyler arasında farklılık görülmektedir. Orta ve alt sosyoekonomik çevrede yetişen çocuklar arasında ilgiler ve okul başarı arasında farklılıklar olmaktadır. Yapılan araştırmalar bu tür farklılıkların okulöncesi yaşlardan formal eğitime kadar devam ettiğini göstermektedir (Bowey, 1995; Hart & Risley, 1992; Juel, 1988; Lonigan, Burgess, Antony & Barker, 1998; Raz & Bryant, 1990). Juel (1988) ve Stanowich (1986)’e göre erken yaşlarda başlayan bu farklılıkların formal eğitimde yakalanması zor olmaktadır. Good et.al (1988) ve Schulte et.al (1998) ise bu görüşe kısmen katılmakla birlikte bu farklılıkların yetersiz ve uygun olmayan müfredat programlarından kaynaklandığını ileri sürmektedirler.

Üst ve orta sosyokültürel düzey ailelerin çocuklarının özel okulların okulöncesi eğitiminden faydalanmış olması ve yine bu ailelerin çocuklarını özel ilköğretim okullarında okutma olanağı sağlayabilmeleri alt sosyoekonomik düzey ailelerin çocuklarından pek çok gelişim alanında başarılı olma nedenlerini açıklamaktadır.

Tablo 3’te farklı sosyoekonomik düzeydeki 8 yaş çocuklarının sözel, genel bilişsel ve motor gelişim puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Ülkemizde ilkokulun birinci sınıfından itibaren çocuklar formal okuma yazmayı öğrenmeye başlarlar ancak bu becerilerinin gelişimini etkileyen faktörlerden biri olan okul kadar önemli bir diğer faktör de ailedir. Tabi ki okullarda okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik çalışmalar, okul kütüphanelerinin zenginliği de önemli bir etkidir ancak ailelerin kitap okuma alışkanlığı, kitaba ilgi göstermesi evdeki kütüphanenin zenginliği de oldukça önemlidir (Berrueta-Clement, ve ark. 1986). Çocukların yetişkinlerle erken yaşlardaki etkileşimi dil gelişimine dolayısıyla da erken okur-yazarlık yeteneklerinin gelişimine etki etmektedir (Anderson et. al, 1985; Chall, Jacobs & Baldwin, 1990; Snow & Tabors, 1996). Bununla birlikte okul başarısı için nitelikli deneyimler elde edebilmek için aktif katılımların olması gerekmektedir. Erken yaşlarda elde edilen nitelikli ve uygun deneyimler çocukların başarı düzeylerini etkilemekte ve sosyoekonomik çevreler arasındaki farkları ortadan kaldırmaktadır (Farran, 1982; Snow, 1993; Teale, 1986). Rush (1999) alt sosyoekonomik çevrede yetişen okulöncesi çocuklarının erken okur-yazarlık gelişimlerini incelediği araştırmasında bu tür çevrelerde yetişen çocukların orta sosyoekonomik çevrelerde yetişen çocuklara göre dili anlama ve kullanma becerilerinde daha geri olduklarını bulmuştur.

Ülkemizde kitabın oldukça pahalı olması devlet ilkokullarının yetersiz kütüphanesi gibi nedenler alt sosyokültürel çocuğun okuma alışkanlığını da olumsuz yönde etkilemektedir. Ailenin de okuma alışkanlığı, sevgisi, merakı yoksa bu çocukların çoğunun 8 yaşta akıcı okuma alışkanlığını henüz kazanamamış olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca bu çocukların devam ettiği ilk okullarda sınıfların 60-65 kişi olması eğitimcinin çocuğu iyi tanıyıp da bir diğer olumsuz faktörlerdendir. Çocukların motor gelişim ile ilgili becerilerinin gelişmesi için uygun fırsatların verilmesi çocuğun daha becerili olmasında önemli bir faktördür (Vaivee-Doret ve Kheron 1996).

Çocukların motor becerilerini geliştirecek uygun spor salonları, basketbol sahaları, tenis, voleybol, futbol sahalarının çok yetersizdir. Özellikle alt sosyokültürel ailelerin oturduğu semtlerde bu olanaklardan söz etmek mümkün değildir. Bu çocuklar ancak okulun olanaklarından faydalanabilmektedir. Devlete bağlı ilköğretim okullarında ise spor aktiviteleri için donanımların yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Buna karşın üst ve orta sosyokültürel ailelerin yaşadıkları çevrelerin daha avantajlı olduğunu ve bazı spor sahalarının yakın çevrelerinde olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca aileler bütçe ve imkanları doğrultusunda çocuklarını çeşitli spor aktivitelerine katılması için açılan kurslara götürmekte ve bu çocukların devam ettikleri okullar motor becerilerini geliştirmeleri açısından daha donanımlı olmaktadır.

Bu çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda okulöncesi okullaşma oranını artırmaya çalışırken niteliğe de önem verilmesi, devlete bağlı ilkokullarda sınıf mevcutlarının azaltılarak eğitimcilerin çocuğu daha iyi tanınması ve değerlendirilmesine fırsat tanınması gerekir. Yine devlete bağlı ilkokullarda eğitimci niteliğinin artırılması, fiziksel koşulların elden geldiğince düzeltilmesi yolu ile farklı sosyoekonomik düzeydeki çocukların arasında oluşan bu farkın eğitim kalitesini tüm okullarda artırarak azaltmak mümkün olacaktır. Ayrıca ülkemizde okulöncesi eğitim kurumları tek bir yere bağlı değildir. Kimi okullar Milli Eğitim Bakanlığına kimisi Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı olarak açılabilir. Bu her iki kuruluşun müfredatı arasında farklılıklar vardır. Çünkü ülkemizde okulöncesi eğitime yönelik belirlenmiş standartlar yoktur. Her kurum çocukların ve kurumun özelliklerine göre kendi amaçlarını belirlemektedir. Belirlenmiş standartların olmaması da eğitimde kaliteyi düşürmektedir.

KAYNAKÇA

- Anderson, R.C.; Hiebert, E.E.; Scott, J.A., & Wilkinson, I.A. (1985). *Becoming a nation readers: The report of the commission on reading*. Washington, D.C.: U.S. Department of Education.
- Ayhan Koç; Eser Taylan; Sevda Bekman (2000); "Okulöncesi eğitim sisteminin öğretmenler ve anneler tarafından değerlendirilmesi" AÇEV, Boğaziçi Üniversitesi, Proje Raporu
- Barnett, W.Steven, .D. (1995). "Long term effects of early childhood programs on cognitive school outcomes," *The Future of Children*, 5,,3,
- Bekman, S. (1992) Türkiye'deki erken çocukluk eğitiminin aralıklı incelenmesi, *Eğitim ve Bilim*, 84, 26-37.
- Berrueta-Chement, J.R.; Schweinhart, L.; Barnett, W.S., Epstein. A. ve Weikart, D. (1986). *Changed lives: Perry preschool programme on youths through age 19.*" M.F. Hechinger (Ed.), *Better/Star: New Choices for early learning*, New York, Walker Company
- Bowey, J. (1995). Socioeconomic status differences in phonological sensitivity and first-grade reading achievement. *Journal of Educational Psychology*, 87, 476-487.
- Bradley Scott, M.A. (1998). "Snapping synapses in the early years" IDRA Newsletter, April 1998.
- Chall,J.S.; Jacobs, V.A. & Baldwin, L.E. (1990). *The reading crisis: Why poor children fall behind*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Farran, D.C. (1982). Mother-child interaction language development and the school performance of poverty children In L.Feagans D. Mason (Eds) *The language of children reared in poverty? Implications for evaluation and intervention* (pp) 19-52 New York? Academic Press.
- Good, R.H.; Simmons, D.C & Smith, S.B. (1998). School psychology in the United States and effective academic Interventions: evaluation and enhancing the acquisition of Early Reading Skills. *Psychology School Review*, 27, 45-56.
- Juel, C. (1988). Learning to read and write: A longitudinal study of 54 children from first through fourth grades. *Journal of Educational Psychology*, 80, 437-447.
- Lonigan, c.J.; Burgess, S.R.; Anthony, J.L.& Barker, T.A. (1998) Development of phonological sensitivity in 2 to 5 year old children. *Journal of Early Intervention*, 17, 351-367.
- McCarthy , D. (1972). *Manual of McCarthy scales of children's abilities* Psychological Corporation, U.S.A.
- Myers, R. (1996). *Hayatta kalan oniki anne çocuk*. Eğitim Vakfı Yayını,5. Ankara, Varol Matbaası, Ankara.
- Pines M. (1995). *Experiences in movement: With music, activities and theory*. Albany, NY: Delmar;
- Pines M. (1979). *A Head Start in nursery*. *Psychology Today*. 13(4). 56-58.
- Raz, I.S. ; Bryant, P. (1990). Social background, phonological awareness, and children's reading. *British Journal of Developmental Psychology*, 8, 209-225.
- Schulte,A.C.; Osborne, S.S., & Erchul, W.P. (1998). Effective special education: A United States dilemma. *School Psychology Review*, 27, 66-76.
- Schweinhart, L. (1997). 'Elements of early childhood program quality in developing countries' M.E. Young (Ed.), *Early child development: Investing in our children's future*, New York: Elsevier.
- Snow. C.E (1993) Families as social contexts for literacy development. *New Directions for Child Development* ,61, 11-24.
- Snow. C.E; Tabors,P. (1996). Intergenerational transfer of literacy. In I.A. Benjamin & J. Lord (Eds.) *Family literacy: directions in research and implications for practice*. Washington DC. Office of Educational Research and Improvement.
- Stanowich, K.E. (1986). Matthew effects in reading: some Consequences of Individual Differences in the Acquisition of literacy. *Reading Research Quarterly*, 10, 41-64.
- Sylva, K. (1996) Research on quality in the curriculum OMEP *International Journal of Early Childhood*, 28 (2), 1-6.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2000). *2001 Yılı Başında Milli Eğitim*, APK. Yayınları, Ankara.
- T.C. Hükümeti - Unicef İşbirliği Programı (1996) *Türkiye'de anne ve çocukların durumu analizi*.
- Teale, W.H. (1986). Home background and young children's literacy development. In W.H. Teale & E. Sulzby (Eds.) *Emergent literacy: reading and writing* (pp.173-206). Norwood,Nj. Ablex.
- Ünver, S. (1991). The effects of sex and social class on children's play in different activity areas. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Bogaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Üstün, Elif; Akman, Berrin; Uyanık, Gülden (2000). "Pre-School quality: A comparative study" 10th EECERA Conference (29 August-1-September), London, England.
- Woodhead, M. (1986). Cross-cultural variation in early intervention processes and outcomes: Some issues for policy and practice. 8.Uluslararası Kültürlerarası Psikoloji Kongresi, İstanbul.
- Woodhead, M. (1996). *In search of the rainbow*. Bernard Yan Leer Foundation Publications.
- Vaivee – Dovet ve Kherow (1996); "Development of a global motor rating scale child: Care, Health and Development, 27, 6.